

УДК 636.082

СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО СВИНАРСТВА

В.П.Рибалко, доктор сільськогосподарських наук,
академік УААН

Інститут свинарства ім. О.В. Квасницького УААН

*Висвітлено сучасний стан галузі свинарства в Україні.
Визначено завдання та перспективи її подальшого розвитку.*

Ключові слова: свинарство, розвиток, порода.

Сучасне свинарство, як і інші галузі тваринництва, в більшості цивілізованих країн характеризується динамічним розвитком, оволодінням енергоекономічними технологіями, збільшенням виробничих потужностей, а також постійним підвищенням продуктивності тварин і якісних показників, що сприяє стабільному нарощуванню дешевої високоякісної свинини.

На жаль, до жодної із вище згаданих груп не входять країни ближнього зарубіжжя – Росія, Білорусія, а також Україна, які за розвитком свинарства у світовому виробництві в недалекому минулому посідали високі місця.

Нині частка, наприклад Росії, у світовому виробництві свинини складає тільки близько 2%.

В Україні свинарство з давніх-давен вважали національною галуззю сільськогосподарського виробництва. Були часи, коли на свинину в загальному виробництві м'яса припадало до 58,7 відсотки. При цьому історія зафіксувала не тільки періоди активного розвитку галузі, але і її катастрофічного занепаду. Для підтвердження вище висловленого нагадаю, що у всіх категоріях господарств України у 1913 році нараховувалось 8,5 млн свиней, у 1940 – 9,2; 1945 – 2,9; 1950 – 7,0; 1971 – 21,4; 2006 – 8,1 млн голів. Рекордний вал виробництва свинини (1576 тис. т у забійній масі) було зафіксовано у 1989 році або по 30-31 кг на душу населення, що повністю відповідало науково обґрунтованим медичним нормам споживання цього важливого продукту харчування.

На превеликий жаль, слід також констатувати, що зараз загальна кількість свиней і виробництво свинини в усіх категоріях господарств країни скоротилися майже у три рази, порівняно із станом близько 19-20 років тому. А виробництво свинини на душу населення складає в межах лише 13-14 кг. За висловленням окремих авторів, в умовах переходу до ринкових відносин свинарство більшості господарств України відкинуто до межі виживання.

Всім відомі процеси – інфляція, порушення господарських зв'язків, приватне володіння, а також світова фінансова криза – призвели до чергового падіння попиту на вітчизняну свинину, руйнування багатьох господарств та зниження якості виробленої продукції.

Зараз в Україні виробництвом свинини займаються переважно дві категорії виробництв: присадибні господарства населення і сільськогосподарські підприємства (реформовані колгоспи та радгоспи). При цьому, в господарствах населення до 2006 року вироблялось 62-65% свинини від загальної її кількості.

Але, як свідчить аналіз, криза по різному вплинула на ці дві категорії виробництв. Станом на 1 травня 2009 року із загальної кількості 6844 тис. свиней на сільськогосподарських підприємствах утримувалось 42,9%, а в господарствах населення вже тільки 57,1 процента. Необхідно також додати, що у населення, не дивлячись на високий відсоток, загальний вал виробництва також різко зменшився порівняно з 1990 роком. При цьому, можливості підсобних господарств зараз значно втрачені, так як вони позбавлені істотної підтримки з боку зруйнованого в більшості регіонів суспільного сектора.

Резюмуючи вище викладене, слід відмітити, що величезні можливості виробництва свинини зараз в країні не використовуються і наполовину:

– по-перше, нераціональне використання власної кормової бази. Щорічний експорт більше 10 млн т саме фуражного зерна є економічно не вигідним, ніж використання його у вітчизняному свинарстві з наступним експортом м'ясної продукції;

– по-друге, послаблення позицій на такому міцному і традиційному ринку збуту української свинарської продукції як Росія. Загублену Україною нішу впевнено зайняли в останній час країни ЄС, Бразилія, Аргентина та США;

– по-третє, характеризуючи ситуацію світових ринків тваринницької продукції, слід підкреслити, що Україна виглядає на них як країна ще не використаних можливостей;

– по-четверте, необхідно до мінімуму скоротити імпорт зарубіжної свинини і створити більш благодатні умови для її вітчизняного виробництва, не допускаючи перетворення держави в ринок збуту свинарської продукції інших країн;

– по-п'яте, відсутність контрольно-випробувальних станцій. Зараз в Україні у поточному режимі не функціонує ні одна з бувших 18 контрольно-випробувальних станцій і елевєрів. Тому немає об'єктивної інформації про продуктивність тварин, одержаних в стандартних умовах.

Такі диспропорції і деформації в розвитку провідної галузі національної економіки є свідомством незавершеності та протиріччя аграрної реформи, яка проводиться в країні вже більше 15 років.

Соціально-економічні умови, які склалися останнім часом, ставлять перед галуззю завдання, вирішенням яких можливо забезпечити внутрішню потребу у високоякісній свинині, а також покращити її конкурентоспроможність і використовувати як додаткове джерело валютних надходжень до бюджету держави. Враховуючи науково обґрунтовані норми харчування та наявність населення, в найближчі роки виробництво свинини в нашій країні необхідно довести до 1,2-1,3 млн т, що є цілком реальним, так як в недалекому минулому вже фактично вироблялось значно більше. Що ж для цього є, і на що необхідно звернути особливу увагу, щоб не дивлячись на, так звану, світову економічну кризу, збільшити об'єм виробництва і рентабельно вести галузь свинарства?

Як всім відомо, зараз в Україні розводять 11 вітчизняних і зарубіжних порід, а також декілька внутрішньопородних типів

свиней. За завданням Міністерства АП України пройшли атестацію на статус племзаводу чи племрепродуктору майже 400 свинарських стад. Тобто, в країні є відповідна племінна база.

На основі проведеного першого в історії свинарства України породовипробування було встановлено, що наші генотипи свиней при створенні їм оптимальних умов годівлі і утримання за продуктивністю майже не поступаються зарубіжним, а за такими ознаками, як резистентність і пристосованість до існуючих умов виробництва, типових для більшості господарств, а також якості свинини, навіть перевищують їх.

До першочергових концептуальних завдань, які необхідно вирішити в період глобальної кризи світової економіки з метою відродження вітчизняної галузі і нарощування виробництва високоякісної свинини, слід віднести такі:

1. Зберегти племінну базу вітчизняного свинарства і матеріально зацікавити племінні господарства вирощувати високоцінний племінний молодняк, з врахуванням сучасних селекційно-генетичних методів його оцінки, для ремонту масового свинарства з метою підвищення продуктивності товарних стад різних категорій господарств.

2. Державним органам за відповідного фінансування дооручити ведучим вченим ретельно, професійно вивчити передовий досвід розвинутих країн і розробити сучасну систему виробництва свинини в різних категоріях господарств із залученням конкретних проектно-конструкторських організацій, а також заводів з виготовлення проектів реконструкції чи будівництва нових об'єктів і технологічного обладнання на основі експериментальних зразків, запропонованих вченими-свинологами.

3. З метою ефективного використання зернофуражу налагодити його переробку для одержання повноцінних комбікормів з використанням вітамінно-мінеральних домішок вітчизняного виготовлення.

4. Створити пільгові умови для роботи банківського капіталу в аграрному секторі економіки, а також розробити від-

повідний механізм з метою їх реалізації. Існуючі зараз банківські структури не зацікавлені у вкладенні коштів у сільсько-господарське виробництво, так як ефективність при цьому надмірно низька.

5. За досвідом зарубіжної практики і за безпосередньої участі «Тваринпрома», свинарських господарств, компаній-ентузіастів і переробних підприємств створити об'єднання виробників свинини та виготовлення високоякісних екологічно чистих продуктів харчування не тільки для населення України, але й для експорту за її межі.

6. На відгодівлі в усіх господарствах середньодобові прирости молодняку свиней повинні бути не менше 600-800 г. При такій продуктивності свинина завжди буде рентабельною. Це можливо досягти за рахунок повноцінної годівлі тварин, створення їм оптимальних умов утримання, а також використання сучасних методів селекційно-племінної роботи на основі чистопородного розведення, схрещування та гібридизації.

Отже, при відповідному патріотичному відношенні держави, виробництва і науки, а також професійного вивчення та врахування власних і зарубіжних здобутків можливо, не дивлячись на кризовий період, вивести вітчизняне свинарство із складного становища, в якому воно зараз знаходиться.